

Сайтът desebg.com публикува **част 14** от документалната книга на разследващия журналист Христо Христов [„Операция МАРАТОН“](#), разкриваща истината за кражбата на Паисиевата история от Държавна сигурност в „Зограф“ през 1985 г. В **част 14** се разкрива неуспешния опит за проникване в „Зограф“ чрез секретния сътрудник „БЛАГОЕВ“ – монах Натанаил, днес Неврокопски митрополит.

Дотук в разследването:

[Част 1](#) – съдържа синтезирана информация за сензационните разкрития в архива на ДС, свързани с операция „МАРАТОН“ на Първо главно управление (разузнаването).

[Част 2](#) – разказва за „откриването“ на „Зограф“ от комунистическата власт и ключовата роля на Александър Фол и Людмила Живкова при формирането на партийно-държавната политика към паметниците на българската култура зад граница, включително и към българския манастир в Света гора.

[Част 3](#) – разкрива за тайните планове на ПГУ за проникване в Зографския манастир.

[Част 4](#) – представена е историята на създаването и възхода на утвърденото през 1972 г. ново направление в ПГУ за културно-историческо разузнаване.

Част 5 – за първи път се разкрива при какви непригодни условия разузнаването съхранява придобитите при специални мероприятия ценни за българската култура копия от различни архиви, документи, артефакти и произведения на изкуството.

Част 6 – разкрива първоначалните опити на ПГУ да събира разузнавателна информация за българския манастир „Зограф“ в Света гора.

Част 7 – разказва за вербуването на богослова Иван Желев – „АНГЕЛОВ“ за агент на ПГУ.

Част 8 – въвежда в кризата в българския манастир по време на игуменството на румънеца Дометий.

Част 9 – разказва за решаващите дипломатически ходове на БПЦ за отстояването на българския характер на „Зограф“ при управлението на румънския игумен Дометий през първата половина на 70-те години на ХХ век.

Част 10 – разкрива промяната на политическия климат в Гърция след края на управлението на военната хунта и идването на власт на Константинос Караманлис.

Част 11 – показва по какъв начин бивша Югославия е водила успешна политика за поддържането на манастира „Хилендар“ и явното проучване на неговото културно-историческо наследство и как ДС се е опитвала да прави същото, но нелегално, чрез неефективни и рискови оперативно-агентурни мероприятия.

Част 12 – в нея се проследява опитите на културно-историческото разузнаване да проникне в братството в „Зограф“ чрез единствения си агент в него – секретен сътрудник „ХАДИЕВ“.

Част 13 – разказва за провала на разузнаването с внедряването в Зографската света

Написано от Христо Христов
Понеделник, 06 Май 2013 08:20

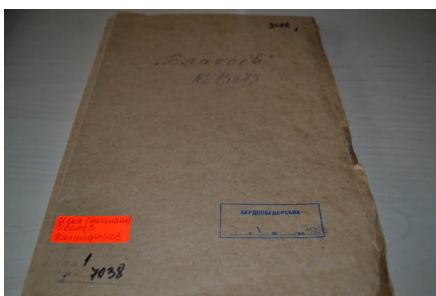

обител на монах Кирил, днес Варненски и Великопреславски митрополит.

Секретният сътрудник (СС) „**БЛАГОЕВ**“ – монах **Натанаил** със светско име Илия Иванов Калайджиев (1952), дава първото си агентурно донесение в качеството си на доверена връзка през 1978 г. Тогава той е 25-годишен студент по богословие в Атинския университет. Архивните материали за СС „БЛАГОЕВ“ са събрани в една папка от 79 листа. Досието му е прочистено (

[това, което е останало от делото му, може да бъде видяно тук](#)

). В голямата си част запазените документи са агентурни ръкописни донесения. Материали за проучването и привличането на Натанаил за секретен сътрудник и за прекратяване на сътрудничеството с него липсват. Първото донесение е от 1978 г., а последният документ – от 1986 г. В досието е отбелязано, че някои материали следва да се прехвърлят към разработка „ЦИТАДЕЛА“, чрез която 14 отдел за културно-историческо разузнаване (КИР) в Първо главно управление на ДС (ПГУ, разузнаването) прави опити да проникне в българския манастир „Св. Георги Зограф“ през 70-те и 80-те години на XX век.

Монах Натанаил е привлечен като агент от полк. Христо Маринчев две години след като дава сведения в качеството си на доверена връзка – през 1980 г. В първото му

Написано от Христо Христов
Понеделник, 06 Май 2013 08:20

донесение се описва ситуацията в Зографския манастир и разделението на лагери сред монашеското братство.

Разкритата „тайна“ разузнавателна мисия на СС „ХАДЖИЕВ“

Без да знае, че коментира СС „ХАДЖИЕВ“ на КИР, Натанаил пише за монаха П. (името на единствения монах – агент на ПГУ, внедрен в манастира не се съобщава, тъй като е починало лице), че той е бил изпратен с по-специална мисия в „Зограф“. Задачата му е била да преснима документи от богатото архивохранилище на манастирската библиотека и да ги предава в българското консулство:

„Отначало му било възложено от консулството в Солун да снима някои работи в библиотеката, изпълнявали исканията му, понеже били длъжни да изпълняват това като българи. Братята, които имат властта в ръцете си, след като му опитали попарата, не искат и да го погледнат, камо ли да му съдействат нещо.“

Според Натанаил монасите в „Зограф“ са съгласни „да съдействат на всеки доверен човек, но да не бъде П. Техният инат се явява по отношение на личността му, а не по отношение на полезната му дейност“. „Това го пишем като едно известие, да се знае какво става в „Зограф“ с добро намерение, ако е възможно да се направи нещо за манастира да се вземат мерки по-рано да не би след това да бъде късно и да се загуби тази Велика Българска светиня на Атон, където векове наред се подвизавали български монаси и са успели да я запазят досега Българска, да не би да попадне в чужди ръце или се случи нещо неприятно“, завършва донесението.

За това, че дейността на секретния сътрудник на КИР „ХАДЖИЕВ“ е станала известна на цялата Света гора, си личи от редовете в следващото агентурно донесение на „БЛАГОЕВ“. В него описва как придружава на Атон българска група свещеници начело с Ловчанския митрополит Григорий. „БЛАГОЕВ“ подробно разказва за направените пред него препоръки от гръцки духовник от манастира „Симон Петра“ към игумена на Зографския манастир за по-човешко отношение към монасите Йоан и П. „Знаем, че П. снима в библиотеката, но си мълчим“, казва му гръцкият духовник и допълва, че им е известно, че П. ходи да се съветва в българското консулство в Солун. Тези редове в ПГУ са подчертани с червено. Тази информация е още едно доказателство, че цялата уж конспиративна дейност на разузнаването в Зографския манастир е широко известна

Написано от Христо Христов
Понеделник, 06 Май 2013 08:20

на монасите в Атон.

Влиянието на КИР върху Светия синод и издигането на Натанаил

От друг документ в досието му – строго секретна докладна записка от зам.-началника на отдела Христо Маринчев до началника на отдел 14 в ПГУ полк. Георги Авджиев от 4 ноември 1980 г., става ясно как Натанаил получава архимандритско звание. По това време полк. Христо Маринчев провежда няколко срещи с Натанаил, когато монахът е в София. Предупреждава го да не се обвързва с взимане на финансови помощи в Гърция. Забележката му е направена по повод на факта, че като студент Натанаил се съгласява гръцки духовник да му плаща квартирата. Това е знак за ПГУ, че агентът може да изпадне в зависимост и са му дадени указания постепенно да отклони финансовата подкрепа.

Зам.-началникът на КИР прави нещо много важно, с което демонстрира влиянието си върху ръководството на БПЦ и по-конкретно върху патриарх Максим. Полк. Маринчев информира предварително Натанаил, че ще лобира пред патриарха за издишането му в църковната йерархия. Ето как Маринчев, който работи под прикритие като зам.-председател на Комитета по църковни въпроси на БПЦ в МВНР, описва това в докладната си:

„За укрепване на служебното му положение казах, че ще предложа на патриарх Максим да го повишат в звание. Междувременно на 6 октомври т. г. (1980 г., б.а.) посетих патриарх Максим за разговор по въпроси за Зографския манастир и между другото му предложих да направят повишение на Натанаил. Той прие без резерви като направи бележка, че трябва да му се обърне внимание по-малко да кокетира с гърците и да не се обвързва материално, като изрази несъгласие от това, че Натанаил се съгласил митрополит Теофил да му плаща наема за квартирата.

На другия ден при срещата със СС „БЛАГОЕВ“ говорихме отново по въпроса за наема на квартирата му, като му казах, че ще трябва постепенно да прекъсне приемането на тази помощ, а каквито нужди има ще ги поемем ние. Необходимите средства ще му даваме чрез консула.

Написано от Христо Христов
Понеделник, 06 Май 2013 08:20

На 10 октомври т. г. беше направена официална служба във връзка с повишението на СС „БЛАГОЕВ“ в архимандритско звание.

Това му подейства много положително и вечерта дойде при мен в Комитета да ми благодари и да почерпи с шоколадови бонбони. Той се убеди още веднъж, че връзките му с нас ще му помагат за неговото утвърждаване и стабилизиране.”

Според картоната на Натанаил в картотеката на ПГУ, той е заведен на отчет в разузнаването като СС „БЛАГОЕВ“ на 13 октомври 1980 г. – два дни след издигането му за архимандрит. Натанаил многократно засвидетелства своята вяроност към Маринчев като фигурата, която е направила много за неговото възпитание и израстване. Личните писма, които му пише, докато е в чужбина са пропити с подобни чувства.

От документите в досието на СС „БЛАГОЕВ“ се разбира, че КИР залага големи надежди той да стане бъдещ игумен на „Зограф“. Напътстван е да създава връзки с гръцки духовници, от които зависи бъдещата му работа и избирането му за игумен, а разузнаването му отпуска средства, за да им купува подаръци. „Казах му, че ние имаме желание след завършване на образованието си да го изпратим за няколко години за игумен на Зографския манастир. Той каза, че е готов да отиде където го изпрати Синода и ще изпълнява задачи, каквито му възложим”, пише в един от докладите си полк. Маринчев.

Донесения за духовници и славянски ръкописи

Първо главно управление на ДС наистина показва на агента колко е всесилно. Връзката с него се осъществява чрез консула Стойчо Николов – ОР „СИМЕОНОВ“. Чрез „дипломата“ СС „БЛАГОЕВ“ получава и филми, с които тайно да филмира обекти, от които КИР се интересува. В донесенията си Натанаил предоставя и информация за редица духовници от различни манастири, които посещава. СС „БЛАГОЕВ“ осигурява и сведения за местонахожденията на славянски документи не само в гръцки, но и в някои палестински манастири.

В края на октомври 1980 г. СС „БЛАГОЕВ“ дава строго секретно агентурно сведение,

Написано от Христо Христов
Понеделник, 06 Май 2013 08:20

което се отнася до подробности за печатите в славянски манастири на Света гора – „Зограф”, сръбския „Хилендар” и руския „Св. Панталеймон”.

След като в началото на следването си в Атина Натанаил се изкушава и приема гръцка финансова помощ, нещо което не се одобрява от Светия Синод и ПГУ, архимандритът впоследствие при подобни случаи се обръща за разрешение към своя ментор в разузнаването полк. Маринчев. В писмото си до него от Атина през 1981 г. Натанаил пише:

„За да не се получи смущение или съблазън ви пиша най-напред на вас. Поканен съм от Синайския архиепископ Дамян и Екзарха на Божигробските метоси в Гърция архимандрит Иринеи на техни разноски в Ерусалим и Синай.”

Неуспешният опит за внедряване на СС „БЛАГОЕВ” като игумен на „Зограф”

Културно историческото разузнаване възлага големи надежди, че след провала с „КОВАЧЕВ” ще успее да се добере до игуменския пост в „Зограф”. За това свидетелства

Написано от Христо Христов
Понеделник, 06 Май 2013 08:20

и планът за работа на КИР за 1981 г., където в раздела „Гърция” е посочено:

„Да се проведат мероприятия за назначаването на „БЛАГОЕВ” за игумен на Зографския манастир с оглед на подмяната на СС „ХАДЖИЕВ.”

Отговорникът за тези мероприятия е полк. Христо Маринчев, а срокът – 30 септември 1981 г. Въпреки че е уредено Светият Синод да включи Натанаил – СС „БЛАГОЕВ” в списъка с монаси, които да бъдат приети в Зографския манастир, Вселенската патриаршия одобрява други, но не и него. По този начин през късната есен на 1981 г. очакванията на КИР са разбити повторно след неуспеха с „КОВАЧЕВ” две години по-рано. Този път „Зограф” успява да устои на опитите за превземането му от СС „БЛАГОЕВ”.

Въпреки неуспеха си като секретен сътрудник, Натанаил не е изоставен от разузнаването, а и той не прекъсва връзките си с полк. Маринчев. Пише му прочувствени писма от чужбина, докато е на специализация във ФРГ. Натанаил не го предава и не се отказва от него, дори когато през 1989 г. при освобождаването на Маринчев от МВНР му казват, да не се контактува с него, защото вече е никой, без да подозират, че говорят за водещия му офицер.

СЛЕДВА